

Pusztába kiáltó ima*

Furcsa kirándulás volt, spontaneitásában nagy meglepetéseket tartogató. Idős barátom és felesége sokat hallott már az építményről, jómagam négyszer vagy ötször már láttam.

Ha itt, a Délvidéken a főutakról letérünk, bármi megtörténhet. Meg is történik, most is, amint a rettenetes földúton, folyamatos életveszélyben zötykölődve haladunk autónkkal a kukoricatáblák között. Mert egyszer csak teljesen váratlanul elénk tornyosul a Kárpát-medence legfelségesebb torzója. A magyar múlt, a magyar történelmi jelenlét szentélyének lélegzetelállító bizonyítéka. Mert város, nem is kicsi település állott itt egykoron, a székesegyháznyi templom körül – az Aracs nevű helységről azt írják, a Délvidék szinte teljes régi képével együtt a török törölte el a föld színéről. Az a hódoltság, amelyről időnként legújabb kori történelemhamisítóink szírhangjai azt mondják, talán nem is volt annyira katasztrofális. Csak éppen alig maradt falunk itt, az Alföldön és erre felé, a Délvidéken – mostanság meg az úgynevezett aracsi pusztatemplomról jó, ha az anyaországban minden ezredik iskolázott ember tud egyáltalán.

Pedig a legújabb kutatások szerint – Huzsvár László volt bánági, nagybecskereki püspök derített ki nemrég – az eddig Nagy Lajos király korából származónak hitt templom jóval régebbi, még Szent István életében, az 1020-as, 1030-as években épülhetett, s csak a gyulafehérvári állítható melléje. Most is szinte olyan, mint akkoriban: teljesség a semmi-ben. A bozótosok, akácok és a gyomok tengere közül diadalmas büszkeséggel emelkednek az ég felé a hatalmas, naptól pirosuló falak, a törött boltívek és az oszlopfőmaradványok, szoborcsonkok monumentalitása győzedelmesen hirdeti a hiányzó boltozat helyett a biztos alapokat, a kétezer éves kereszténységből épült hitünket és ősi nemzetünk gyökereiből kinőtt magyarságunkat. Ahogyan költő barátom – helyi vezetőnk – A romlás oszlopfőinél című versében írta: „szólongat a rom temploma, pusztába kiáltott imaként törzs föl a mélyből, Aracs”.

Lopva elnézegetem útitársaimat, akik megrendülten tekingetnek körbe, s járkálnak föl-alá ebben a

huszonegyedik századi magyar középkorban. Semmi sem történne, ha páncélos lovag vagy akár turbános szpáhi bukkanna elő a kórok, cserjék, tüskés akácok dzsungeléből. Az időutazás távozás után is folytatódik, olyan vidéken haladunk, ahol az ezredfordulós univerzumnak a világon semmi nyoma, érintetlen őstermészet, vizek, madarak, történelmi filmforgatás helyszíneszménye. Aracs nem ereszt.

Világ, a Kárpát-medencei magyar világ csodája, hogy a pusztatemplom megmaradhatott, itt, a pusztulás régmúlt idejét és nevét idéző és viselő Basahíd közelében, mely városkának már egyetlen magyar lakója sincs és már csak Basaid néven ismerik. Itt, a közép-európai világ végén, a Bánság kellős közepén, jócskán keletre a Tiszától és nyugatra Temesvártól és a szerb–román határtól.

Az elhagyatottság, a nehéz megközelíthetőség, az úttalan utak megannyi önkéntes gárdistaként évszázadokon át védték és különösen az elmúlt kilenc évtized során védik Aracsot, máig. Hogy még nem hordták széjjel, hogy még nem lett gyors vagy lassúbb barbár pusztítás, netán eldózerolás áldozata (ha már meglehetősen alkalmatlan az ősi délvidéki szláv lét bizonyítékának) – csakis és kizárólag nekik köszönhető. Hogy a kínlódó, ellentmondástól, árulástól, meghasonlottságtól gyötrődő, vészesen (háromszázezer főnél is kevesebbre) megfogyatkozott és előregedett délvidéki magyarság az utóbbi húsz évben úgy-ahogy mégiscsak felfedezte és mindinkább köztudottá igyekezett és igyekszik tenni – örömteli, de távolról sem elégséges fejlemény, kegyelmi idő csupán.

Aracs változatlanul kiált. Kövei utánunk kiáltanak. A pusztába kiáltott ima hangos, könyörgő mondataival. A Délvidék egyetlen, páratlan értékű és szépségű, még csak műemléknek sem nevezett, időtlen varázslataként. Zsámbék, Ják vagy Gyulafehérvár édestestvéreiként. Jelenlétünk, múltunk, hagyományaink, történelmünk grandiózus, kézzel fogható, fizikai valóságában érzékelhető, lenyűgöző, győzhetetlen megtestesüléseként. Az ima ne kiáltson pusztába.

* Magyar Hírlap, 2011. június 21.

Tari István fotói